

Overzicht cultuurhistorische onderzoeken 2015

door Henk van der Werf

In de afgelopen jaren werden er vaak enkele cultuurhistorische onderzoeken door of in opdracht van de gemeente Kampen uitgevoerd. Het jaar 2015 steekt hier wat magertjes bij af omdat er maar één bouwhistorisch onderzoek is uitgevoerd: de bouwhistorische verkenning van de HBS aan het Engelenbergplantsoen. Hieronder vindt u een korte samenvatting daarvan.

- *H. van der Werf, Bouwhistorische verkenning Engelenbergplantsoen 5 Kampen*

Aan de zuidelijke rand van de binnenstad van Kampen ligt de voormalige Hogere Burger School met het adres Engelenbergplantsoen 5. Dit imposante rijksmonument is eigendom van de gemeente Kampen. In 2014 kwam een groot deel ervan leeg te staan toen het Hoornbeeck College uit dit pand vertrok. Hierdoor lijkt na ruim honderd jaar een eind te zijn gekomen aan de functie van het gebouw als school. Nu zoekt de gemeente Kampen een nieuwe geschikte functie voor het hele gebouw. Dat betekent al snel dat er aanpassingen nodig zijn. Voordat de ontwerpers aan het werk konden gaan met een haalbaarheidsonderzoek was het daarom nodig om inzicht te krijgen in de geschiedenis en de monumentale waarden van het gebouw. Daarom is door de gemeente vooraf bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek dient onder meer om de monumentwaarden nader vast te stellen, zodat men tijdens het ontwerp van een eventueel plan voor herbestemming, cultuurhistorisch verantwoorde keuzes kan maken.

De voormalige HBS is het hoofdwerk van de bekende stadsarchitect W. Koch. Op 30 december 1880 vond de aanbesteding van het Gymnasium en de HBS plaats. Tussen 1881 en 1883 werd er met horten en stoten gebouwd aan deze school.

Door de plaatsing op het voormalige Van Ingenbastion ligt het gebouw veel hoger dan de IJsseldijk en de Lyceumstraat, zodat het een prominente uit-

HBS-schoolgebouw. Architect W. Koch. 1881-1883. Nog met de oorspronkelijke dakkapellen en het uitzichtpunt.
Foto H.F. Oelrichs Den Haag, vóór 1893. Collectie SNS Historisch Centrum / Frans Walkate Archief.

straling op het gebied heeft. De plaats van dit bouwwerk aan een voormalige gracht leidde al direct tot de discussie over het al dan niet onderheien van het pand. Later leidde ook het ontwerpproces van het innovatieve verwarmingssysteem, Calorifère, tot veel vertraging. De HBS kreeg een voor Kamper begrippen rijke exterieur- en interieurafwerking. Vermoedelijk vanwege constructieve problemen verdwenen de grote, rijk uitgevoerde dakkapellen en een uitzichtpunt op het dak al in de eerste helft van de 20ste eeuw. Hierdoor oogt de gevel soberder dan in het oorspronkelijke plan. Toch hebben de gevels nog een hoge architectonische kwaliteit. Van het interieur is vooral de rechterzijde van het gebouw van belang. Hier is de interieurafwerking van de lokalen nog voor een groot deel aanwezig. Bijzonder zijn ook het oorspronkelijke trappenhuis en de vestibule. In dit deel van het gebouw zijn nog veel kanalen en roosters van het historische verwarmingssysteem bewaard gebleven. De achtergevel is vermoedelijk in het begin van de 20ste eeuw verhoogd. Hiervoor werden de zinken daken gesloopt.

Groep leerlingen in de vestibule bij de hoofdingang van de HBS. De portretbustes en de tekst op de muur zijn inmiddels verdwenen. Jaren twintig. Collectie SNS Historisch Centrum / Frans Walkate Archief.

Het hoofdtrappenhuis is omstreeks 1955 verbouwd. De oorspronkelijke trappen werden toen gesloopt. Het nieuwe trappenhuis heeft een heel eigen kwaliteit. De linkerzijde van het gebouw is in deze periode ook verbouwd, waarbij het oorspronkelijke interieur is verdwenen. De lokalen kregen de sobere uitstraling die kenmerkend is voor de naoorlogse periode. Omstreeks 1970 werd de begane grond van de linkervleugel stevig onder handen genomen. Er kwam een uitbouw op het plein voor een kleedkamer, waarbij een sierlijke pleinmuur met rondbogen en overkapping werd gesloopt. Hierdoor is de aanraakbaarheid van het interieur van de linkervleugel groter dan het interieur van de rechtere vleugel. Van het exterieur zijn vooral de voor- en zijgevels nog gaaf, waardoor wijzigingen aan deze gevels minder wenselijk zijn. De bouwhistorische verkenning is meegenomen in het haalbaarheidsonderzoek voor een nieuwe bestemming van het gebouw. De verkenning bevat veel verbouwtekeningen, fotomateriaal en het oorspronkelijke bestek van de bouw. In de verkenning zijn faserings- en waarderingsplattegronden op-

genomen. Deze kunnen als inspiratie en richtlijn voor de architect worden gebruikt, zodat dit prachtige gebouw ook na een verbouwing zijn monumentale waarde zoveel mogelijk behoudt.